A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2016. március 17.*

„Előzetes döntéshozatal — 2004/38/EK irányelv — Tartózkodási engedélyt visszavonó határozat — A védelemhez való jog tiszteletben tartásának elve — A meghallgatáshoz való jog — A tagállamok eljárási autonómiája — A felülvizsgálati jogalapok elfogadhatósága — Imperatív jogalap”

A C-161/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d’État (államtanács, Belgium) a Bírósághoz 2015. április 9-én érkezett, 2015. március 19-i határozatával terjesztett elő az előtte

Abdelhafid Bensada Benallal

és

az **État belge**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök (előadó), A. Arabadjiev, C. G. Fernlund, S. Rodin és E. Regan bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. november 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– A. Bensada Benallal képviseletében R.-M. Sukennik és R. Fonteyn avocats,

– a belga kormány képviseletében S. Vanrie, L. Van den Broeck és C. Pochet, meghatalmazotti minőségben, segítőik: S. Cornelis, P. Lejeune és D. Matray avocats,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues, D. Colas és F.-X. Bréchot, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében R. Troosters és C. Tufvesson, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

a főtanácsnok indítványának a 2016. január 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az uniós jog általános elvét képező, védelemhez való jog tiszteletben tartásának értelmezésére vonatkozik.

2 Ez a kérelmet az A. Bensada Benallal és az Étát belge között az A. Bensada Benallalnak kiadott belgiumi tartózkodási engedélyt visszavonó és őt Belgium elhagyására kötelező határozat megsemmisítése iránt benyújtott kereset tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.) 27. cikke értelmében:

„(1) E fejezet rendelkezéseire is figyelemmel, a tagállamok korlátozhatják az uniós polgárok és családtagjaik szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát, állampolgárságra tekintet nélkül, közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból. Ezek az okok nem szolgálhatnak gazdasági célokat.

(2) A közrendi vagy közbiztonsági okokból hozott intézkedéseknek meg kell felelniük az arányosság elvének, és kizárólag az érintett egyén személyes magatartásán alapulhatnak. Korábbi büntetőítéletek önmagukban nem képezhetik ezen intézkedések meghozatalának az alapját.

Az érintett egyén személyes magatartása valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt kell hogy jelentsen a társadalom valamely alapvető érdekére. Az adott ügyhöz közvetlenül nem kapcsolódó, vagy az általános megelőzési megfontolásokon alapuló indokolások nem elfogadhatóak.

(3) Az arról való meggyőződés érdekében, hogy az érintett személy veszélyt jelent-e a közrendre vagy a közbiztonságra, a fogadó tagállam, amennyiben lényegesnek tartja, a bejelentkezési igazolás kiállításakor, vagy bejelentkezési rendszer hiányában az érintett személynek a területére való érkezése napjától, vagy területén való jelenlétének az 5. cikk (5) bekezdése szerinti bejelentésétől számított legfeljebb három hónapon belül, vagy a tartózkodási kártya kiállításakor megkeresheti a származási tagállamot, vagy szükség esetén más tagállamot, hogy szolgáltasson információt az érintett személy esetleges büntetőjogi múltjáról. Ezek a megkeresések nem válhatnak rendszeressé. A megkeresett tagállam válaszát két hónapon belül megadja.

(4) A személyazonosító igazolványt vagy útlevelet kiállító tagállam lehetővé teszi ezen okmány olyan birtokosának, akit közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból utasítottak ki, hogy területére visszatérjen, bármely egyéb formai követelmény nélkül, akkor is, ha az okmány már nem érvényes, vagy a birtokos állampolgársága vitatott.”

4 Ezen irányelv 28. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A közrendi vagy közbiztonsági okokból hozott kiutasítási határozat meghozatala előtt a fogadó tagállam figyelembe vesz olyan megfontolásokat, mint hogy az érintett személy mennyi ideje tartózkodott a területén, az érintett személy életkorát, egészségi állapotát, családi és gazdasági helyzetét, társadalmi és kulturális integrációját a fogadó tagállamban, valamint a származási országgal fennálló kapcsolatainak mértékét.

(2) A fogadó tagállam nem hozhat kiutasítási határozatot uniós polgárokkal és családtagjaikkal szemben, állampolgárságukra tekintet nélkül, ha azok huzamos tartózkodási joggal rendelkeznek a területén, kivéve súlyos közrendi vagy közbiztonsági okokból.

(3) Uniós polgárral szemben nem hozható kiutasítási határozat, kivéve ha a közbiztonság tagállamok által meghatározott nyomós okán alapul, ha:

a) a fogadó tagállam területén tartózkodtak az elmúlt tíz évben; vagy

b) kiskorúak, kivéve ha a kiutasítás a gyermek legjobb érdekében történik, amelyet az Egyesült Nemzeteknek a gyermekek jogairól szóló, 1989. november 20-i egyezménye határoz meg.”

5 Az említett irányelv 30. cikke értelmében:

„(1) Az érintett személyeket írásban értesítik a 27. cikk (1) bekezdése alapján hozott határozatokról, oly módon, hogy megérthessék annak tartalmát, és a rájuk vonatkozó következtetéseket.

(2) Az érintett személyeket teljes mértékben tájékoztatják azokról a közrendi, közbiztonsági és közegészségügyi okokról, amelyeken az ügyükben hozott határozat alapult, kivéve ha ez ellentétes a nemzetbiztonsági érdekekkel.

(3) A határozat meghatározza azt a bíróságot vagy közigazgatási hatóságot, amelyhez az érintett személy fellebbezést nyújthat be, valamint a fellebbezésre nyitva álló határidőt, és adott esetben azt az időt, amelyen belül az érintett személynek el kell hagynia a tagállam területét. Kellően megalapozott sürgős eseteket kivéve, a terület elhagyására nyitva álló határidő nem lehet kevesebb, mint az értesítés napjától számított három hónap.”

6 Ugyanezen irányelv 31. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Az érintett személyek bírósági vagy adott esetben közigazgatási jogorvoslatot kezdeményezhetnek a fogadó tagállamban a velük szemben közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból hozott határozat megfellebbezésére vagy felülvizsgálatára.

(2) Ha a kiutasítási határozattal kapcsolatos fellebbezéshez vagy felülvizsgálati kérelemhez a határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló ideiglenes intézkedés iránti kérelem kapcsolódik, a területről való tényleges kitoloncolásnak mindaddig nincs helye, amíg az ideiglenes intézkedésről döntés nem születik, kivéve:

– ha a kiutasítási határozat korábbi bírósági határozaton alapul, vagy

– ha az érintett személy korábban bírósági felülvizsgálatot kért, vagy

– ha a kiutasítási határozat a közbiztonság 28. cikk (3) bekezdése szerinti nyomós okán alapult.

(3) A jogorvoslati eljárásokban lehetővé kell tenni a határozatok jogszerűségének, valamint azon tényeknek és körülményeknek a vizsgálatát, amelyeken a tervezett intézkedés alapult. Biztosítani kell, hogy a határozat ne legyen aránytalan, különösen a 28. cikkben megállapított követelményekre tekintettel.

(4) A tagállamok a jogorvoslati eljárás alatt is megtilthatják, hogy az érintett személy a területükön tartózkodjon, de nem akadályozhatják meg, hogy védekezését személyesen adja elő, kivéve ha jelenléte súlyos közrendi vagy közbiztonsági nehézségeket okozna, vagy ha a fellebbezés vagy felülvizsgálat a beutazás megtagadására vonatkozik.”

7 A 2004/38/EK irányelv 35. cikke szerint:

„A tagállamok elfogadhatják a szükséges intézkedéseket, hogy megtagadják, megszüntessék vagy visszavonják az ezen irányelv által juttatott bármely jogot, joggal való visszaélés vagy csalás, mint például érdekházasság esetében. Bármely ilyen intézkedésnek arányosnak kell lennie, és összhangban kell állnia a 30. és 31. cikkben megállapított eljárási biztosítékokkal.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

8 A spanyol állampolgár A. Bensada Benallal 2012. május 24-én érkezett Belgiumba. A 2012. május 31-i kérelem alapján a 2012. szeptember 24-i határozattal engedélyezték számára, hogy e tagállamban munkavállalóként tartózkodjon.

9 2013. szeptember 26-án az État belge az idegenrendészeti hivatal (Office des étrangers) útján visszavonta A. Bensada Benallal tartózkodási engedélyét és kiutasította őt Belgiumból. E határozat többek között a következőket foglalta magában:

„Úgy tűnik, hogy az érintett olyan megtévesztő információkat közölt, amelyek tartózkodási jogának Berchem Sainte Agathe [(Belgium)] községi önkormányzat általi elismerése szempontjából meghatározóak. Ugyanis [az idegenrendészeti hivatal] […] megállapította, hogy a […] társaság által bejelentett személyek nem tartoznak a munkavállalók általános társadalombiztosítási rendszerének hatálya alá: »Több pontos és egybehangzó bizonyíték jogilag megkövetelt módon azt támasztja alá, hogy [az említett társaság] [...] munkavállalói foglalkoztatásával tevékenységet nem végez, és ebből kifolyólag [a] bejelentett személyek és a társaság között munkaszerződés nem áll fenn.«”

10 2014. január 2-án A. Bensada Benallal megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Conseil du contentieux des étrangers-hez (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) az említett határozattal szemben.

11 Keresete alátámasztása érdekében A. Bensada Benallal egyetlen jogalapra hivatkozott, amelynek alapja többek között egy, a közigazgatási aktusok formális indokolására vonatkozó jogszabályi rendelkezés megsértése, a megfelelő ügyintézés elvének, a jogbiztonság elvének, az arányosság elvének, az óvatosság és a gondosság elvének, a lelkiismeretes kezelés elvének megsértése, azon elv megsértése, amely szerint a közigazgatási szerv köteles az ügy valamennyi körülményét figyelembe véve meghozni döntését, valamint a 2004/38 irányelv 35. cikkének megsértése.

12 A felhozott jogalap egyértelművé tételét célzó érvelésében A. Bensada Benallal többek között előadta, hogy az idegenrendészeti hivatal határozatának indokolása hiányos volt. E tekintetben előadta, hogy azon jelentést, amely alapján e hivatal a vitatott határozatot meghozta, nem csatolták az említett határozathoz, és nem is küldték meg A. Bensada Benallal részére e határozat kézbesítését megelőzően, illetve abban nem ismételték meg a lényegét tekintve, így az alapeljárás felperese nem volt abban a helyzetben, hogy megérthesse a vele szemben hozott határozat indokait.

13 E keresetet a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) 2014. június 30-án elutasította. Ebben az ítéletben az utóbbi rámutatott többek között a következőkre:

„Mindenesetre a Conseil [du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság)] megállapítja, hogy majdnem egy év telt el az [A. Bensada Benallal] és a […] társaság közötti munkaszerződés létrejötte és […] a megtámadott határozat meghozatalát eredményező [jelentés] között, amely időszak alatt [Bensada Benallal] egyetlen olyan információt sem közölt az [idegenrendészeti hivatallal], amely a keresetben előadott és az említett társasággal kötött munkaszerződésének keretében felmerült problémára vonatkozna.

Márpedig, ha [A. Bensada Benallal] úgy véli, hogy olyan bizonyítékokra tud hivatkozni, amelyek tartózkodási engedélye visszavonásának akadályát képezhetik, akkor neki kell azokat [az idegenrendészeti hivatal] tudomására hoznia és nem pedig [ez utóbbinak] kell felhívnia [A. Bensada Benallalt], hogy adja elő erre vonatkozó észrevételeit. A Conseil ugyanis emlékeztet arra, hogy a felperesnek kell bizonyítania, hogy az érvényesíteni kívánt joggal, valamint e jog megtartásával kapcsolatos feltételeket teljesíti. Mivel [A. Bensada Benallalt] – mint munkavállaló – nyilvántartásba vételi igazolás iránti kérelmet nyújtott be Belgiumban, jogosan számíthatott / kellett számítania arra, hogy munkaszerződésének nem teljesítése (még [személyétől] függetlenül is) hatással van a tartózkodására, és tudhatta / tudnia kellett, hogy ezeket az információkat önként közölnie kell [az idegenrendészeti hivatallal], ami azonban a közigazgatási iratok szerint nem történt meg.

Az a körülmény, mely szerint [A. Bensada Benallal] »– amint az a vizsgálat során megállapítást nyert – semmilyen ajánlott küldeményt sem kapott, és így nem kapott lehetőséget a meghallgatásra«, nem kérdőjelezheti meg e megállapítást, mivel az [A. Bensada Benallal] által felhozott kifogás […] a társadalombiztosítási ellenőr általi szóbeli meghallgatására vonatkozik (amely szóbeli meghallgatás végül nemcsak nyilatkozatokon, hanem objektív megállapításokon is alapul, amelyek közül egyet sem vitat [A. Bensada Benallal]), és közvetlenül nem a megtámadott határozatra irányul.”

14 A. Bensada Benallal a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) ezen ítélete ellen közigazgatási eljárásban felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Conseil d'État (államtanács) előtt. Ezen kérelemben többek között egy olyan jogalap is szerepel, amely révén Bensada Benallal azt állítja, hogy a közigazgatási hatóságnak, vagyis az idegenrendészeti hivatalnak meg kellett volna hallgatnia őt a 2013. szeptember 26-i határozat meghozatalát megelőzően. Azt is előadja, hogy a Conseil du contentieux des étrangers-nek (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) meg kellett volna állapítania, hogy a közigazgatási eljárás más eredménnyel ért volna véget, ha lehetősége lett volna jobban előadni a védekezési jogalapjait. E jogalap alátámasztására A. Bensada Benallal nem csak egyrészt a belga alapjogok közé tartozó védelemhez való jog tiszteletben tartására, illetve a kontradiktórius eljárás elvére, másrészt az *audi alteram partem* elvének megsértésére, hanem az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 41. és 51. cikkének megsértésére is hivatkozik.

15 Az État belge az említett jogalap elfogadhatatlanságára hivatkozik, mivel arra először a felülvizsgálat szakaszában, a kérdést előterjesztő bíróság előtt hivatkoztak, és az nem közrendi rendelkezés megsértésén alapul. Ezenkívül a felperes nem jelölte meg pontosan, hogy miként sérül a Charta 51. cikke, és a legcsekélyebb bizonyítékot sem terjesztette elő azon kérdés vizsgálatának lehetővé tétele érdekében, hogy a közigazgatási eljárás más eredménnyel érhetett volna-e véget, ha meghallgatták volna a szóban forgó közigazgatási határozat meghozatalát megelőzően.

16 Az ügy érdemét illetően az État belge azt állítja, hogy a Charta 41. cikkében foglalt meghallgatáshoz való jog nem követeli meg, hogy az érintettel az általa hivatkozott körülményekről vitába bocsátkozzanak. Elegendő ugyanis, ha ez utóbbinak lehetősége volt álláspontjának előadására, ahogy arra a jelen esetben sor került, amint az a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) által hozott ítéletből kitűnik.

17 A kérdést előterjesztő bíróságon az ügyért felelős meghallgatási tisztviselő a 2014. október 16-i véleményében megállapította, hogy a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) előtt felhozott egyetlen jogalap nem a Charta 41. és 51. cikkének, sem a védelemhez való jog tiszteletben tartása általános jogelvnek, sem a kontradiktórius eljárás általános jogelvnek, sem pedig a meghallgatáshoz való jognak (*audi alteram partem*) a megsértésén nem alapult. Tekintettel a vonatkozó belga eljárásjogi követelményekre a meghallgatási tisztviselő véleménye megállapítja, hogy A. Bensada Benallal nem hivatkozhatott első alkalommal a felülvizsgálati kérelmet elbíráló, kérdést előterjesztő bíróság előtt e rendelkezések és ezen általános jogelvek megsértésére, mivel ezek nem imperatív jellegűek.

18 Ezen véleményt követően benyújtott beadványában A. Bensada Benallal azt állította, hogy az alapvető jogok megsértésére alapított jogalap imperatív jellegű, mivel a Charta 41. cikkéből és a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a meghallgatáshoz való jog az uniós jog általános elvét képező, védelemhez való jog tiszteletben tartásának átültetése, és megsértése hivatalból figyelembe vehető.

19 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az A. Bensada Benallal által hivatkozott jogalapra annyiban, amennyiben az a Charta 41. cikkében foglalt meghallgatáshoz való jog megsértésén alapul, ez utóbbi nem hivatkozott a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) előtt. Márpedig a belga jog szerint az ilyen jogalap csak akkor elfogadható el első alkalommal a felülvizsgálati kérelmet elbíráló bíróság előtt, ha az imperatív jellegű.

20 E körülményekre tekintettel a Conseil d'État (államtanács) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Az európai uniós jog alapelvének minősülő védelemhez való jog, amelynek része valamely személynek minden olyan határozat meghozatala előtti, a nemzeti hatóság általi meghallgatásához való joga, amely határozat az érintett személy érdekeit hátrányosan érintheti – például a tartózkodási engedélyt visszavonó határozat –, ugyanolyan helyet foglal-e el az európai uniós jogrendben, mint a belga jogi közrendi normák a belső jogban, és az egyenértékűség elve megköveteli-e, hogy az európai uniós jogi alapelvnek minősülő védelemhez való jog megsértésére alapított jogalapra lehessen a felülvizsgálati bíróságként eljáró Conseil d'État előtt először hivatkozni, miként azt a belső jog megengedi az imperatív jogalapok esetén?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

21 A kérdést előterjesztő bíróság kérdésével lényegében arra szeretne választ kapni, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben az alkalmazandó nemzeti jog értelmében az első alkalommal a felülvizsgálati eljárásban eljáró nemzeti bíróság előtt felhozott, belső jog megsértésére alapított jogalap csak akkor elfogadható, ha e jogalap imperatív jellegű, az uniós jog által biztosított meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított és első alkalommal ugyanezen bíróság előtt felhozott jogalapot elfogadhatónak kell nyilvánítani.

22 E kérdés megválaszolása érdekében először is meg kell állapítani, hogy – amint az a kérdést előterjesztő bíróság határozatából kiderül – az alapeljárásbeli jogvita alapját képező tényállás az uniós jog, nevezetesen a 2004/38 irányelv hatálya alá tartozik. Ez utóbbi ugyanis többek között az Unió polgárainak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának gyakorlására vonatkozó feltételekre, valamint e jogok közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból való korlátozására vonatkozik. Ezt az irányelvet kell alkalmazni mindazokra az uniós polgárokra, akik olyan tagállamba költöznek, vagy olyan tagállamban tartózkodnak, amelynek nem állampolgárai.

23 Jóllehet ezen irányelv meghatároz bizonyos – nevezetesen a 30. és 31. cikkében foglalt – szabályokat, amelyeket a tagállamoknak az uniós polgár tartózkodási jogának esetleges korlátozásakor tiszteletben kell tartaniuk, nem tartalmaz rendelkezéseket az Uniós polgár tartózkodási engedélyét visszavonó határozattal kapcsolatos közigazgatási és bírósági eljárásokra vonatkozó részletes szabályokat illetően.

24 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az adott területre vonatkozó uniós szabályozás hiányában az ilyen szabályok meghozatala az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozókhoz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (2016. január 21-i Eturas és társai ítélet, C-74/14, EU:C:2016:42, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 Következésképpen két kumulatív feltételnek, vagyis az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve tiszteletben tartásának kell teljesülnie ahhoz, hogy valamely tagállam érvényesíthesse az uniós jog által szabályozott helyzetekben az eljárásjogi autonómia elvét.

26 A jelen estben és amint arra a kérdést előterjesztő bíróság felhívja a figyelmet, az A. Bensada Benallal által hivatkozott felülvizsgálati jogalap – amely a neki sérelmet okozó határozatot meghozó nemzeti hatóság általi meghallgatáshoz való, uniós jogban biztosított jog megsértésén alapul – az elfogadhatóságát tekintve az első alkalommal a felülvizsgálat során felhozható jogalapokra vonatkozó nemzeti eljárásjogi szabályokba ütközik.

27 Ahogy az a jelen ítélet 24. pontjából kitűnik, az uniós joggal főszabály szerint nem ellentétes az, ha a tagállam az eljárási autonómia elvének megfelelően korlátozza vagy feltételhez köti azt, hogy milyen jogalapokra lehet hivatkozni a felülvizsgálati eljárásokban, feltéve hogy tiszteletben tartja a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvét.

28 Ahogy azt a főtanácsnok az indítványa 41. és 42. pontjában hangsúlyozta, az alapeljárásban nem a tényleges érvényesülés elvének, hanem kizárólag az egyenértékűség elvének tiszteletben tartásával kapcsolatos kérdés merül fel.

29 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az egyenértékűség elvének tiszteletben tartása azt feltételezi, hogy a szóban forgó nemzeti szabály különbségtétel nélkül vonatkozik az uniós jogból származó és a belső jog megsértésén alapuló, hasonló tárggyal és jogalappal rendelkező keresetekre (2013. június 27-i Agrokonsulting-04-ítélet, C-93/12, EU:C:2013:432, 39. pont). Ezen elv tiszteletben tartása a nemzeti jog megsértésén alapuló keresetek és a hasonló, uniós jog megsértésén alapuló keresetek azonos kezelését foglalja magában (2015. október 6-i Târșia-ítélet, C-69/14, EU:C:2015:662, 34. pont).

30 Az egyenlőség elvének tiszteletben tartásához kapcsolódó feltétel – olyan helyzetre alkalmazva, mint amely az alapeljárás tárgyát képezi – megköveteli tehát, hogy amennyiben a felülvizsgálati kérelemre vonatkozó eljárási szabályokat érintő belső jogi rendelkezések a felülvizsgálati eljárásban eljáró bíróságot arra kötelezik, hogy a nemzeti jog megsértésére alapított jogalapot elfogadják vagy hivatalból figyelembe vegyék, ugyanezen kötelezettségnek ugyanígy érvényesülnie kell az uniós jog megsértésén alapuló, ugyanolyan jellegű jogalap esetén.

31 Következésképpen, amennyiben a felülvizsgálati eljárásban eljáró nemzeti bíróság megállapítja, hogy meghallgatáshoz való megsértésére alapított jogalap a nemzeti jog által szabályozott bírósági eljárások keretében előtte első alkalommal felhozható belső jogi imperatív jogalapnak minősül, az egyenértékűség elve megköveteli, hogy ugyanezen bírósági eljárásban az uniós jog megsértésére alapított hasonló jogalapra is hivatkozni lehessen első alkalommal a felülvizsgálat során e bíróság előtt.

32 A jelen esetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem derül ki egyértelműen, hogy a belga jogban biztosított meghallgatáshoz való jog önmagában a belga jog általános, az e tagállam belső közrendjéből következő elvének minősül-e. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben azonban kifejti, hogy közrendi szabályok azok, amelyeknek a belga jogrendben alapvető jelentőségük van, így a közigazgatási hatóságok hatáskörére, a bíróságok hatáskörére, a védelemhez való jog tiszteletben tartására vagy más alapjogokra vonatkozó szabályok.

33 E tekintetben annak lehetővé tételéhez, hogy a kérdést előterjesztő bíróság meghatározhassa, hogy a meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított jogalap az uniós jogban ugyanolyan jellegű-e, mint az e jog megsértésére a belga jogrendben alapított jogalap, emlékeztetni kell arra, hogy – amint azt a Bíróság a 2005. június 9-i Spanyolország kontra Bizottság ítéletében (C-287/02, EU:C:2005:368, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) megállapította – az uniós jog alapelvei közé tartozik a védelemhez való jog tiszteletben tartása minden olyan eljárásban, amely valamely személlyel szemben indult, valamint e személyre nézve hátrányos intézkedéshez vezethet, és ezt a jogot még az eljárásra vonatkozó szabályozás hiányában is biztosítani kell. Ezen elv azon követelményt fogalmazza meg, hogy a határozatok címzettjei részére – akiknek érdekeit a határozat érzékenyen érinti – olyan helyzetet kell biztosítani, hogy álláspontjukat eredményesen kifejthessék.

34 A hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata megvizsgálni, hogy az egyenértékűség elvével kapcsolatos feltétel teljesül-e az általa elbírálandó ügyben. Ami különösen az alapeljárást illeti, meg kell állapítania, hogy a belső jogban biztosított, meghallgatáshoz való jog teljesíti-e azon feltételeket, amelyeket a nemzeti jog az imperatív jogalap minőséghez meghatároz.

35 Következésképpen az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy amennyiben az alkalmazandó nemzeti jog értelmében az első alkalommal a felülvizsgálati eljárásban eljáró nemzeti bíróság előtt felhozott, belső jog megsértésére alapított jogalap csak akkor elfogadható, ha e jogalap imperatív jellegű, az uniós jog által biztosított, meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított és első alkalommal ugyanezen bíróság előtt felhozott jogalapot elfogadhatónak kell nyilvánítani, ha a belső jogban biztosított, meghallgatáshoz való jog teljesíti azon feltételeket, amelyeket e jog az imperatív jogalap minőséghez meghatároz, ezt pedig a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

A költségekről

36 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy amennyiben az alkalmazandó nemzeti jog értelmében az első alkalommal a felülvizsgálati eljárásban eljáró nemzeti bíróság előtt felhozott, belső jog megsértésére alapított jogalap csak akkor elfogadható, ha e jogalap imperatív jellegű, az uniós jog által biztosított, meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított és első alkalommal ugyanezen bíróság előtt felhozott jogalapot elfogadhatónak kell nyilvánítani, ha a belső jogban biztosított, meghallgatáshoz való jog teljesíti azon feltételeket, amelyeket e jog az imperatív jogalap minőséghez meghatároz, ezt pedig a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

Aláírások